

УДК: 327.54 (73)

Худолій А.О., к. філол. н.,
доцент кафедри лінгвістики,

Національний університет "Острозька академія"

Конфлікт інтересів, стереотипні уявлення та їхній вплив на зовнішню політику періоду правління екс-президента США

Джона Ф. Кеннеді

Стаття присвячена аналізу внутрішніх особливостей адміністрації екс-президента США Дж. Ф. Кеннеді. Виявлено та описано стереотипні уявлення політичної еліти того часу.

Статья посвящена анализу внутренних особенностей экс-президента США Дж. Ф. Кеннеди. Было выявлено и описано стереотипные представления политической элиты того времени.

The article is devoted to inner characteristics typical for John F. Kennedy administration. Stereotypes peculiar for political elite of that period of time have been distinguished and described.

Джон Ф. Кеннеді був обраний президентом і керував країною з 1/1961 по 11/1963. З самого початку, його адміністрація постраждала від власних внутрішніх конфліктів. Для молодого, харизматичного лідера, тертя виникло через конфлікт між активною політичною позицією та прагматизмом, і така суперечність була найбільш очевидною у зовнішній політиці.

Стаття опирається на положення праць у сфері зовнішньої політики США, в яких увага акцентується на аналізі осмислення політичної діяльності екс-президента США Дж. Ф. Кеннеді. В умовах зростаючою ролі США набуває актуальності дослідження чинників, що визначають рішення американських та загалом світових політиків.

Власне **актуальним** і раніше не досліджуваним виявляється аналіз внутрішньо особистісних чинників та політичної традиції американського політикуму. У статті переслідуються такі **завдання**:

- Виявити та описати особистісні риси та характеристики експрезидента США Дж. Ф. Кеннеді, що впливали на формування зовнішньої політики країни;
- Виявити стереотипні уявлення, типові для політичної еліти періоду 1960х;
- Прослідкувати зв'язок між політичною традицією та стереотипами і виявити їхній вплив на прийняття політичних рішень зазначеним вище державним діячем.

Дослідженню зовнішньої політики США присвятили свої праці зарубіжні науковці [1; 2; 3]. Однак вплив стереотипних уявлень та внутрішні чинники, що суттєво впливали на формування зовнішньої політики країни залишилися поза увагою політологів і дослідників.

Воюючи з ворогом. Висвітлюючи питання зовнішньої політики США періоду Дж. Ф. Кеннеді, слід зазначити, що існувала певна політична традиція сприйняття зовнішнього світу крізь призму холодної війни, що передавалася від президента до президента. Ключовим образом такої традиції був образ ворога, якого уособлював Радянський Союз. Цей образ є уособленням сформованого за тривалий час стереотипу про ворожість комунізму, який, до речі, теж не вирізнявся миролюбністю. Стереотипне сприйняття ворога в образі комуністичної країни успадкував і молодий президент Кеннеді.

В своїй інавгураційній промові [Дос. 1.1.], президент Дж. Ф. Кеннеді презентував себе світу як лідера нового покоління американців. Це було обов'язком і привілеєм нового покоління захищати свободу у момент найбільшої небезпеки, сказав він. Його

промову, як заклик до дії, якого американці чекали так довго, можна вважати підтвердженням постулату холодної війни:

Запитання: Що є найбільшою загрозою свободі?

Відповідь: радянський комунізм.

Запитання: Де поле бою на якому вести війну?

Відповідь: Повсюди. Холодна війна не є війною статичного фронту, а - динамічна, глобальна битва.

Запитання: Якими засобами слід Америці та заходу захищати себе від комунізму?

Відповідь: А. Двома шляхами:

1. Гнучкою військовою стратегією, підкріпленою всіма видами зброї і сил.
2. Співчуттям. Комуністи використовують бідність і безнадію. Американцям слід піднімати народи третього світу з бідності і виводити їх на дорогу модернізації.

Запитання: Яка роль звичайних американців?

Відповідь: Жертвувати заради перемоги безмежно [8, 154].

Коли Ейзенхауер прийшов до влади, він бачив своє завдання у боротьбі зі страхом американського народу. На думку Кеннеді, така політика призвела до втрати престижу і сили, оскільки американському народу на той час слід було рухатися вперед. Через дію буде відновлена впевненість народу, вважав Кеннеді. Така позиція відображає іще одне переконання президента, яке полягало в тому, що комунізму можна протистояти тільки через активну дію.

Загроза і відповідь. Крізь призму стереотипу ворога та його агресії Кеннеді сприймав будь-яку промову чи будь-який політичний крок з боку існуючого ворога.

Інавгураційна промова президента США була відповіддю на сприйняту загрозу, виголошену новій адміністрації радянським прем'єром Нікітою Хрущовим 6 січня 1961 року. З цього приводу, Хрущов говорив про невідворотність комуністичного тріумфу, але не шляхом проведення світової війни, а через національно-визвольні війни, які на думку радянського лідера, були єдиним шляхом поставити імперіалізм на коліна. Війна у В'єтнамі та режим Кастро на Кубі були прикладами такого шляху [4, 60]. Американський президент інтерпретував промову, опубліковану СРСР за два дні до церемонії інавгурації як “вивірений особистий тест” [10, 422-433].

Реакція Кеннеді відображала більше ніж особисту конкурентоздатність. Починаючи з кінця 1950-х, холодна війна підсилила культ американських президентів, їх влади [8, 154]. Кеннеді як кандидат на посаду президента висловився з цього приводу так: “Якщо цьому народу необхідно стати ініціативним то цю ініціативу має взяти на себе президент. Якщо нам слід відновити свій престиж в очах світу, то це має бути престиж президента...Якщо цього кроку не зробить президент, а його партія виступить проти прогресу, то цього кроку не зробить і народ, і тоді прогресу не буде “ [Doc. 1.2., 992-993].

Можливо, що Хрущов не мав наміру кидати виклик Кеннеді, а швидше всього Мао, лідеру комуністичного Китаю, який нещодавно кинув виклик своєму радянському партнеру щодо лідерства в міжнародному комуністичному русі в країнах третього світу. Промова Хрущова була виголошена щоб продемонструвати відповідність політики СРСР до глобального комуністичного руху. Проте, слід визнати, що комуністична загроза не була плодом уяви американського президента. Нещодавно СРСР святкував перемогу у холодній війні,

оскільки, уклавши союз з кубинським революційним урядом, Радянський Союз встановив комуністичний режим за 90 миль від американських берегів [8, 154].

Активність Кеннеді. Джерела його політичної активності криються у філософії політика та особистих принципах. Своєю філософією він поділився, виступаючи зі своєю інавгураційною промовою. Він назвав свою програму “Новий Кордон”, і на інавгурації виголосив крилату фразу: “Не запитуй, що твоя країна може зробити для тебе, а запитай себе, що ти можеш зробити для своєї країни?”. Це підтверджує головний радник його політичних промов Теодор К. Соренсен, який підтверджує, що основним творцем Інавгураційної промови був сам Джон Фіцджеральд Кеннеді [12, 241]. Водночас ми знаємо, що ключові моменти для промови запропонували такі активісти як Джон Кенет Гейлбрейл та Честер Баулз. Виникає запитання, як же тоді відділити їхні погляди від президентських? Як би там не було, проте важко заперечити той факт, що деякі положення активної політичної позиції були його власними переконаннями. Якщо погодитися із ідеєю про те, що перша інавгураційна промова відображає його політичні наміри, то побачимо, що мова промови свідчить на користь такого припущення, оскільки мова виступу засвідчує активну політичну позицію та універсальний підхід. Тридцять п’ятий президент США проголосив: “За довгу історію світу, тільки кільком поколінням випала роль захисника свободи в годину максимальної небезпеки. Я не відмовляюся від такої відповідальності. Я радо її беру на себе”. Мало хто з американських президентів проповідував таку активну філософію політика [13, 260]. Для Кеннеді

посада президента країни була посадою захисника країни, свободи і американських цінностей.

Інший біограф Дж. Ф. Кеннеді, Артур Шлезінгер (мол.), допомагає зрозуміти корені його особистої активності. “Іншою його якістю, на додаток до його розуму та гнучкості, була схильність до політичної активності. Ви могли йому розповідати про щось, і він уважно слухав вас, однак потім казав: А що власне ви хочете, щоб я зробив? Цей зв'язок між інформацією та дією був надзвичайно тісний і швидкий. Його частково породжував темперамент і життєвий оптимізм. Він справді вірив, що з доброю волею і причиною...ви могли перебороти, якщо не вирішити багато проблем, що виникали перед вами. Він був у постійному пошуку виходу з ситуації та варіантів вирішення проблем ” [11, 21]. Одним із наслідків його високої політичної активності була його тенденція тримати в руках його адміністрацію і надто рано втручатися в дискусію. Томі Коркоран і Бенджамін Коен порівнювали його стиль керівництва з Ф.Д. Рузвельтом. Коркоран і Коен вірили, що Рузвельт залишав за собою право кінцевого рішення у політичному виборі, не втручаючись у процес передчасно. Рузвельт не витрачав зусиль на деталі. Він давав змогу посадовцям, обов'язки яких перетиналися, висловлювати думки і альтернативні рішення. Він уникав втручання у процес надто рано. На противагу йому, Кеннеді надто поринав у бюрократію, взяти хоча б його телефонні дзвінки в секретаріати депутатів і помічників в Держдепартаменті. Він перейняв ручний спосіб керування бюрократичною машиною і працював напряду зі своїми помічниками. Він намагався втілити основну ідею політологів, таких як Ричард Ньюштадт, пробиваючи бюрократичні перепони, які він критикував у

адміністрації Ейзенхауера. Проте, незважаючи на те, що Шлезінгер, Ньюштадт та інші були його наставниками у намаганні уникнути застою і призупинити оберти бюрократичної машини, вони стали і його критиками тоді, коли він спробував виконувати їхні рекомендаціям буквально. Артур Шлезінгер попереджав: "... спроби президента віднайти вихід чи то рішення у кожній ситуації або проблемі може спричинити багато клопотів, особливо коли йдеться про зовнішню політику. Думаю, що схильність значної кількості професійних дипломатів до стриманості, повільності і обережності імовірно свідчить про більшу навіть мудрість ніж ми звикли думати. Певна доля активності звісно була необхідна у перші роки для того, щоби розбудити Держдепартамент від застою років Далеса, проте, гадаю, що тенденція до втручання у внутрішні справи країн, тиснучи на них з метою проведення реформ, створила проблеми, які тактовно вирішили дипломати цих країн, такі як Галбрайт в Індії, Райшауер в Японії, Мурат Вільямс у Сальвадорі " [11, 25-26]. Слід зауважити, що активність Кеннеді крилася не тільки в його особистому стилі, але також і в історичній епосі. Політологи відзначали політичну циклічність, тобто періоди підйомів і політичних спадів. Припливи і відпливи американської історії відповідають теорії циклічності політичних і соціальних процесів [13, 262].

Перші двадцять років 20-го століття були роками дії, пристрасті і реформ. Це були історичні періоди Теодора Рузвельта і Вудро Вільсона. До 1920-х нація намагалася консолідувати свої зусилля та відпочити. В 1933 році Франклін Д. Рузвельт, а після нього, Гарі С. Трумен втілили ідеалізм нації, започаткувавши епоху активності. Для науковців Кеннеді, Дуайт Д. Ейзенхауер символізував повернення до

ери політичного спокою, яку Кеннеді спробував змінити, привівши націю в рух знову. Якою б наближеною до істини теорія Шлезінгера (ст.) не була, проте вона вказує на наявність невизначених, непередбачуваних стрибків активності у політичній історії. Артур Шлезінгер (ст.) опублікував у 1939 році статтю у *Yale Review* про циклічний характер(флуктуації) політики [13, 262]. Ця теорія проливає світло на активність 1960-х, які створили історичний контекст для політичної активності молодого президента. “привести Америку в рух означає частково відрив від застою та самозадоволення, як нам здається було в роки Ейзенхауера” [11, 25-26]. Якщо історична обстановка, особиста енергія та інстинкти пояснюють політичну активність Президента Кеннеді, то його послідовники посилили ці тенденції. Вони були самовпевнені, якщо не зарозумілі; деякі прийшли з політичних кіл, деякі з журналістики з прибічниками-випускниками Гарварду, Массачусетського інституту технології (MIT) і Колумбійського університету. Багато хто з них несуть відповідальність за створення образу Ейзенхауера як *ніякого президента*. Друг сім’ї Кеннеді, Сенатор Джордж МакГаверн, проаналізував діяльність тієї групи таким чином: “Я думаю, що вони підштовхували його, хоча можливо думали, що робили йому приємність. Він задавав тон, і тоді спрацьовувала ментальність активного міцного хлопця. А виявляти її було легко, варто було тільки кинути заклик. Пам’ятаю, що в перші місяці правління адміністрації Кеннеді вважалося викликом читати книги Мао про способи ведення партизанської війни і вивчати праці Че Гевари. Якщо ти збирався стати досвідченим інтелектуалом, тобі слід було знати як вести і перемагати в бою [13, 263]. Виявляється, що стереотип активного міцного хлопця також впливав деякою мірою на політичну

діяльність президента Кеннеді, який намагався відсутність досвіду компенсувати активністю та ручним способом керування політикою .

Отже, перші роки діяльності Кеннеді свідчать про низку усталених уявлень, стереотипів, що суттєво впливали на прийняття рішень президента та визначали його політичну позицію, зокрема: зовнішня політика – це війна з ворогом, ворог має конкретне уособлення – це Радянський Союз, обов'язком нового покоління був захист свободи, холодна війна не є статична, вона динамічна, а отже і президенту слід бути динамічним щоб встигнути реагувати на виклики. Через діяльність можна було відродити впевненість американського народу. Будь-який виступ комуністичних лідерів сприймався як загроза, а яку слід було реагувати.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в детальному описі філософії зовнішньої політики екс-президента США Дж. Ф. Кеннеді, що дасть змогу пояснити його вчинки та мотивацію.

Використана література

1. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. – К.: Знання, 2007. – 309 с.
2. Кара-Мурза, С.Г. Власть манипуляции. – М.: Академический Проект, 2007. – 384 с.
3. Рукавишников В.О. Холодная война, холодный мир. Общественное мнение в США и Европе о СССР / России, внешней политике и безопасности Запада. – М.: Академический проект, 2005. – 864 с.
4. Beschloss Michael R. The Crisis Years: Kennedy and Khrushchev, 1960-1963. – New York: Edward Burlingame Books, 1991. – 816 p.
5. Dillon Douglas C. The Kennedy Presidency: The economic Dimension // The Kennedy Presidency / Ed. Kenneth W. Thompson. – Lanham, MD.: 1985. – P. 140-150.
6. Freeman Orville. A Cabinet Perspective // The Kennedy Presidency / Ed. Kenneth W. Thompson. – Lanham, MD.: Madison Books, 1985. – P. 170-180.

7. Heller Walter H. John F. Kennedy and the Economy // The Kennedy Presidency / Ed. Kenneth W. Thompson. – Lanham, MD.: Madison Books, 1985. – P. 150-160.
8. Langston Thomas S. The Cold War Presidency: a documentary history. – Washington, D.C.: CQ Press, 2007. – 506 p.
9. Marshall Burke. Congress, Communications and Civil Rights // The Kennedy Presidency / Ed. Kenneth W. Thompson. – Lanham, MD.: 1985. – P. 70-90.
10. Schlesinger Arthur M. Jr. Robert Kennedy and His Times. – Boston: Houghton Mifflin, 1978. – 1066 p.
11. Schlesinger, M. Arthur, Jr. A Biographer's Perspective // The Kennedy Presidency / Ed. Kenneth W. Thompson. – Lanham, MD.: 1985. – P. 20-36.
12. Sorensen, C. Theodore. Kennedy. – New York: Harper and Row, 1956. – 783 p.
13. Thompson, Kenneth W. Traditions and values in politics and diplomacy: theory and practice. – Baton Rouge and London: Louisiana State University Press, 1992. – 353 p.

Документи

1. Doc. 1.1. "Pay Any Price, Bear Any Burden," President John F. Kennedy's Inaugural Address, January 20, 1961 / in Public Papers of the Presidents of the United States: John F. Kennedy, 1961-1963, from the American Presidency Project, University of California, Santa Barbara, www.presidency.ucsb.edu.
2. Doc. 1.2. John F. Kennedy. Freedom of Communication. Part I: The Speeches, Remarks, Press Conferences and Statements of Senator John F. Kennedy, August 1 through 7, 1960, 87th Congress, 1 session, ed. U.S. Senate Committee on Commerce, Washington, D.C., 1961: 992-993.

Відомості про автора

ПІБ: Худолій Анатолій Олексійович.

Науковий ступінь, звання: к. філол. н., доц.

Місце роботи: Національний університет "Острозька Академія".

Посада: завідувач кафедри лінгвістики.

Поштова адреса: вул. Татарська 5, кв. 76, м. Острог, Рівненська обл., 35800.

E-mail: toliy65@yahoo.com

Тел.(роб.): 8 (03654) 2-29-49

(дом.): 8 (03654) 2-24-45.

Назва статті: Конфлікт інтересів, стереотипні уявлення та їхній вплив на зовнішню політику періоду правління екс-президента США Джона Ф. Кеннеді.

Conflict of Interests, Stereotypes and Their Influence on Foreign Policy of the USA during the Period of Presidency of John F. Kennedy.